

NOTATKI

J. Budzowska, K. Kuźmicka, Z powrotem w świecie dźwięków...

Joanna Budzowska, Kamala Kuźmicka
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, kierunek Kognitywistyka

Z powrotem w świecie dźwięków - fantasmagoria czy rzeczywistość, czyli o najnowszych badaniach w neuronauce

Celem niniejszego artykułu jest przybliżenie czytelnikowi tematyki związanej z przyszłością neuronauki i z nadzieją jaką niesie rozwój tej młodej i prężnej dziedziny. Wychodząc od budowy neuronu i sieci neuronowych (poprzez analizę wyników badań nad strukturą obszarów czuciowych i innych), przejdziemy do zagadnień trudniejszych a zarazem ciekawszych - postaramy się odpowiedzieć na pytania związane z nowymi metodami leczenia a nawet możliwością przywrócenia utraconego zmysłu słuchu.

Artykuł adresowany jest do czytelników zarówno zaznajomionych z tematyką neuronaukową, a także laików, dla których temat ten jest zupełnie nowy. Pragniemy, aby niniejsza praca stała się bodźcem do dalszych poszukiwań i zagłębiania tego zagadnienia samemu. Neuronauka jest dziedziną, która rozwija się bardzo szybko i w połączeniu z innymi dziedzinami, aby tylko wspomnieć psychologię, ekonomię, socjologię, informatykę, powoli umożliwia na wyjaśnienie wielu problemów, wcześniej nierozstrzygalnych.

A. Ekert-Centowska, Przełączanie zadań u osób wielojęzycznych...

Anna Ekert-Centowska
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Neofilologii,
Instytut Filologii Angielskiej

Przełączanie zadań u osób wielojęzycznych - projekt badawczy

Podczas procesów wytwarzania mowy języki u osób dwujęzycznych i wielojęzycznych konkurują ze sobą, dążąc do tego by zostać wyselekcjonowane. Fakt ten jednak nie przeszkadza osobom wielojęzycznym w swobodnym posługiwaniu się każdym z przyswojonych języków w dowolnym czasie i bez widocznych przeszkód ze strony języka, który akurat nie został wyselekcjonowany. Zdaniem wielu psycholingwistów wyborem języka kierują procesy zbliżone do procesów sterujących każdym innym działaniem. Przykładem takiego podejścia do selekcji języka mogą być: a) model zaproponowany przez Green'a [1998] inhibitory control model (ICM), czy hipoteza Task-set Inertia Hypothesis [Allport, i in., 1994]. Znana jest też odmienna postawa mówiąca, że mechanizmy selekcji języków całkowicie różnią się od mechanizmów selekcji działań. Tę postawę przyjmuje Costa i jego zespół badawczy [Costa & Santesteban, 2004b]; [Costa i in., 2006] sugerując, że hamowanie jest formą selekcji charakterystyczną dla wczesnych etapów akwizycji języka obcego i nie funkcjonuje u osób biegle władających danym językiem obcym. Celem tego artykułu jest przybliżenie tych dwóch sposobów patrzenia na mechanizmy selekcji języków oraz zaproponowanie projektu badawczego skupiającego się na weryfikacji wyżej wymienionych hipotez.

NOTATKI

NOTATKI

A. Czoska, Mary i język nauki o świadomości

Agnieszka Czoska
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, kierunek ognitywistyka,
kierunek Etnolingwistyka

Mary i język nauki o świadomości

Jesteśmy przyzwyczajeni do dyskusowania eksperymentu myślowego Mary neurobiologa jako głosu w sprawie naukowej istotności qualiów – bezpośrednich stanów fenomenalnych świadomego podmiotu – oraz możliwości (czy też niemożliwości) ich trzecioosobowego badania. Możliwe jest jednak doszukanie się w nim pewnych założeń dotyczących nauki o świadomości, które nie powinny być pomijane w dyskusjach o metodologii nauk kognitywnych.

A. Dębska, Spór o nazywanie

Agnieszka Dębska
Uniwersytet Warszawski, MISH

Spór o nazywanie

To, w jaki sposób dzieci uczą się znaczenia słów było do lat 90' XX wieku wyjaśnianie teorią asocjacionistyczną, zakładającą naukę słów przez ostensję i koincydencję czasowo-przestrzenną pomiędzy nazwą i jej desygnatem. Wyjaśnienie to było teoretycznie niezadowolające, co więcej przewidywania tej teorii zostały podważone empirycznie. Obecnie ukazuje się coraz więcej badań mających na celu wytlumaczenie jak rzeczywiście dzieci nabywają kompetencję językową z uwzględnieniem innych ich zdolności poznawczych, w tym wcale nie specyficznych dla nauki języka. Praca porusza kluczowe znaczenie tzw. naiwnej teorii umysłu biorącej udział w procesie rozwoju semantyki. Liczne eksperymenty wykazały, że zrozumienie celu, który przyświeca danej komunikacji pozwala na odnalezienie pola odniesienia dla słów, a co za tym idzie prowadzi do efektywnego posługiwania się językiem.

N. Zimna, Mózg w muzeum czyli neuroestetyka

Natalia Zimna
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, psychologia
filozofia specjalność komunikacja społeczna

Mózg w muzeum czyli neuroestetyka

Skąd się biorą przeżycia estetyczne? Jaka rolę ma spełniać sztuka? Neuroestetyka poszukuje odpowiedzi na te pytania patrząc z nowej perspektywy- perspektywy mózgu. Każde dzieło sztuki, aby nam się podobało, powinno spełniać przynajmniej jedno z ośmiu zasad sformułowanych przez Ramachandrana. Wyrażenie „podoobać się” zostaje poddane rewizji-podobać się to pobudzać układ nagrody (dopaminergiczny) znajdujący się w układzie limbicznym. Dzieła sztuki mogą oddziaływać na odpowiednie obszary mózgu wywołując wrażenie przyjemności. Zatem-sztuka może uzależniać

S. Wacewicz, Zrozumieć Fodora...

Sławomir Wacewicz
UMK Toruń, Filozofia, Katedra Filologii Angielskiej

Zrozumieć Fodora: obrazowa eksplikacja wrodzoności i ontologii w Concepts... Jerry'ego Fodora

„Concepts. Where the Cognitive Science Went Wrong” Jerry’ego Fodora jest książką cieszącą się dużym zainteresowaniem kognitywistów, mimo jej nieempirycznego charakteru. Zainteresowanie to wynika z połączenia statusu Fodora w naukach kognitywnych oraz radykalności jego tez w tej pozycji. „Concepts...” jest zarazem książką trudną, a przedstawione w niej stanowisko jest trudne do intuicyjnego uchwycenia. Skutkuje to częstym niezrozumieniem i zbyt pochopnym odrzuceniem jego koncepcji jako absurdalnej.

Poniższy tekst ma za zadanie zobrazowanie nakreślonej w „Concepts” pozycji Fodora względem wrodzoności i ontologii w jak najbardziej przystępny sposób. Po krótkim przedstawieniu proponowanego przez Fodora atomizmu pojęciowego oraz semantyki informacyjnej następuje zilustrowanie stanowiska tego autora w kwestii wrodzoności za pomocą trzech obrazowych metafor.

K. Gorgolewski, M. A. Pawlak, NeuroUbuntu...

Krzysztof Gorgolewski
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, kierunek Kognitywistyka
Politechnika Poznańska, kierunek Informatyka

Mikołaj A. Pawlak
Neuroradiology Research Division
Department of Radiology
University of Pennsylvania

NeuroUbuntu: oprogramowanie do nauki analizy danych neuroobrazowych

NeuroUbuntu jest projektem pozwalającym w przystępny sposób zaznajomić się z podstawowymi technikami analizy danych neuroobrazowych. Konstrukcja nie wymagająca ingerencji w sprzęt oraz zainstalowane oprogramowanie użytkowników pozwala na łatwe zapoznanie się z technikami przez nowych użytkowników. Otwartość zastosowanej platformy oraz brak kosztów wdrożenia umożliwia dostosowanie NeuroUbuntu do indywidualnych potrzeb, co zwiększa przydatność od strony dydaktycznej.

H. Kasperek, Związek języka z myśleniem...

Hanna Kasperek
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, kierunek Kognitywistyka

Związek języka z myśleniem na przykładzie osób niesłyszących

Celem tego artykułu jest prezentacja zagadnień dotyczące funkcjonowania językowego osób niesłyszących, w szczególności zaś te aspekty, które nie są szeroko znane, a są dowodem na ścisłe powiązanie języka z myśleniem, a także te, wokół których narastają, krzywdzące społeczność osób niesłyszących, przekonania. Najpierw omówiony zostanie język migowy, jako specyficzna forma komunikacji, a następnie pojęcie szczególnej dwujęzyczności osób migających; na zakończenie zaprezentowane zostaną konsekwencje zaburzeń procesu przyswajania języka oraz wady sztucznych systemów nauczania języków.

M. Treder, Od kontroli ruchu do wolnej woli - błąd 350 milisekund

Marcin Treder
Uniwersytet Gdański, kierunek Filozofia

Od kontroli ruchu do wolnej woli - błąd 350 milisekund

W krótkim artykule, bazując głównie na pracach Daniela C. Dennetta i Shauna Gallaghery, udowadniam, że słynny eksperyment Benjamina Libeta pomimo powszechnych do niego odwołań, nie tylko nie stanowi argumentu za nieistnieniem wolnej woli, ale w ogóle tego problemu nie dotyczy.

**P. Styrkowiec,
CO i GDZIE - systemy przetwarzania informacji
wzrokowej**

Piotr Styrkowiec
Uniwersytet Wrocławski, Instytut Psychologii

CO i GDZIE - systemy przetwarzania informacji wzrokowej

Badania nad mózgiem zwierząt oraz ludzi sugerowały istnienie dwóch oddzielnych systemów przetwarzania informacji wzrokowej – systemu związanego z przestrzenią oraz systemu dotyczącego obiektów i ich cech. Rozwój technik badawczych oraz koncepcji teoretycznych przyczynił się do modyfikacji tego podstawowego podziału. Utrzymana została koncepcja dwóch układów, stwierdzono jednak wysoką złożoność relacji pomiędzy procesami dotyczącymi przestrzeni i obiektów. Szczególnie wyniki badań nad problemem selekcji bodźców przy przeszukiwaniu pola wzrokowego nie wyjaśniają dokładnie czy można mówić o oddzielnych układach 'co' i 'gdzie'. Proponowane są badania, których celem będzie określenie stopnia zależności tych systemów.

**K. Kobos,
Eksperymenty myślowe w naukach o zjawiskach
mentalnych...**

Katarzyna Kobos
Uniwersytet Łódzki, Instytut Filozofii, Katedra Filozofii Analitycznej

Eksperymenty myślowe w naukach o zjawiskach mentalnych

W referacie pragnę podjąć zagadnienie wartości badawczej i oceny metodologicznej tzw. eksperymentów myślowych w analitycznej filozofii umysłu. Dokonam krótkiego przeglądu teorii ich dotyczących (przypisujących im m.in. status bądź argumentów, bądź granicznego przypadku eksperymentu naukowego), zaproponuję kryteria ich poprawności.

P. Sobol-Kołodziejczyk, Illokucyjny model opisu systemu przekonań

Piotr Sobol-Kołodziejczyk
Uniwersytet Rzeszowski

Illokucyjny model opisu systemu przekonań

W artykule podejmuje się próbę skonstruowania modelu, za pomocą którego jest możliwa analiza struktury przekonań żywionych przez naturalne i sztuczne systemy poznawcze. Wychodząc od filozoficznych ustaleń leżących u podstaw logiki illokucyjnej dokonuje się wyróżnienia przekonań typu I (internal beliefs) oraz E (external beliefs) oraz w celu ukazania wieloaspektowości i wielopoziomowości analizowanego pojęcia. W drugiej części artykułu uzupełnia się standardowy aparat logiki illokucyjnej Vandervekena o formalizm reguły domyślenia oraz zasady domkniętego świata dla systemu przekonań w celu realizacji zadania postawionego w tytule tego tekstu.

M. Siedlecka, Czy wiem dlaczego to mi się podoba...

Marta Siedlecka
Uniwersytet Jagielloński, Instytut Psychologii

Czy wiem dlaczego to mi się podoba? Nieświadomiany wpływ afektu i nastroju na procesy oceniania

Ludzie nieustannie wartościują obiekty ze swojego otoczenia. Często nie są świadomi wpływu, jaki na ich oceny wywierają bodźce lub stany afektywne (afekt, nastrój). Artykuł prezentuje 'efekt asymilacji' oceny do afektu oraz 'infuzji afektu', ich możliwe mechanizmy i warunki występowania, oraz badania dotyczące interakcji zachodzących między nastrojem a afektem podczas procesów oceniania.

J. S. Podgórski, Charakterystyka pojęcia kolektywu „rozproszonego” ...

Jacek Seweryn Podgórski
Wyższa Szkoła Zarządzania Środowiskiem w Tucholi - pracownik
naukowo-dydaktyczny

Charakterystyka pojęcia kolektywu „rozproszonego”. Główne założenia poznania rozproszonego a sposób opisywania procesów poznawczych w określonym kontekście

Zdaniem antropologii poznawczej jak i całego enaktywnego paradygmatu procesy poznawcze, zachodzące w określonej wspólnotcie, możliwe są do zaobserwowania w sposób bardziej rzeczywisty (tj. namacalny) tylko i wyłącznie z perspektywy obserwatora bezpośredniego (uczestnika). Dzieje się tak, gdyż nauki kognitywne zakładają różnorodność procesów poznawczych, o charakterze historycznym i kulturowym, które w następstwie nie mogą być zredukowane do właściwości oderwanej jednostki, pojedynczego podmiotu

Przez pojęcie „podmiot”, w ujęciu dystrybucji, należy rozumieć aktora, czyli uczestnika konkretnej społeczności nadającej określone funkcje i kreującej wspólne cele, Ów podmiot zawsze egzystujący w kontekście społeczno-kulturowym i nie może być badany bez uwzględnienia historii.. Czy taka postawa badawcza i wynikające założenia teoretyczną są wystarczającą formą do udowodnienia celowości i autonomiczności danej grupy? Czy możliwa jest adekwatna analiza działań poznawczych kolektywu fundującego nową wiedzę? Na te jak i wiele innych pytań stara się odpowiedzieć koncepcja rozproszonego poznania, którą chciałbym przybliżyć.

O. Kowalczuk, Czy ludzie przeceniają zdarzenia o niskim prawdopodobieństwie...

Olga Kowalczuk
Uniwersytet Warszawski, kierunek Psychologia

Czy ludzie przeceniają zdarzenia o niskim prawdopodobieństwie? Trafność planów badawczych stosowanych w psychologii poznawczej

Postępowanie badawcze powinno być trafne wewnętrznie i zewnętrznie. Pierwszy postulat oznacza, że procedura badawcza ma umożliwić ocenę sformułowanej przez badacza hipotezy. Drugi postulat określa możliwość uogólnienia wniosków z badanej próby na populację i z warunków laboratoryjnych na realne sytuacje życiowe. Niniejszy artykuł zawiera rozważania metodologiczne nad związkiem obu rodzajów trafności. Problem omówię na przykładzie dwóch metod stosowanych przez psychologów poznawczych do uzyskania odpowiedzi na pytanie: „Czy ludzie przeceniają zdarzenia o niskim prawdopodobieństwie?”. Pierwsza procedura wykorzystuje liczbowy opis prawdopodobieństw i charakteryzuje się wysokim poziomem trafności wewnętrznej. Druga metoda opiera się na bezpośrednim kontakcie osób badanych ze zdarzeniami o określonym prawdopodobieństwie, co sprzyja trafności zewnętrznej.

A. Kupś, O błędach w niektórych wyjaśnieniach odwołujących się do ewolucji

Adam Kupś
Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, kierunek Kognitywistyka,
kierunek Psychologia

O błędach w niektórych wyjaśnieniach odwołujących się do ewolucji

Praca stanowi próbę dokonania analizy podstawowych błędów dotyczących zagadnienia ewolucji i doboru naturalnego pojawiających się w różnych opracowaniach filozoficznych i popularnonaukowych. Wyróżniono tu 3 rodzaje błędów: błąd redukcjonizmu genetyczno - ewolucyjnego, błąd ontologizowania doboru naturalnego oraz błąd teleologizowania doboru naturalnego. Analiza odwołuje się do terminów ewolucjonizmu syntetycznego, a jej celem jest ochrona opisu zjawiska ewolucji przed nadużyciami, czasem zniekształcającymi nawet podstawowe idee kryjące się w teorii Darwina.

P. Piotrowska, Wszystko brzmi, ale nie tak samo - problem amuzji

Paulina Piotrowska
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Sekcja Neuro-
kognitywistyczna KNSP

Wszystko brzmi, ale nie tak samo - problem amuzji

„Porozmawiajmy o zainteresowaniach. Jaką muzykę lubisz?” Odpowiedź na to pytanie z pewnością nie sprawi problemu większości ludzi. Jest to temat tak rozległy i, jak miemam, przyjemny, że umożliwia płynną wymianę komunikatów między rozmówcami. Nie na darmo mówi się, że muzyka jest kluczem do nawiązania relacji z drugim człowiekiem. Czy jednak zawsze tak jest? „Nie mam ulubionego rodzaju muzyki, wszystkie melodie są dla mnie niezrozumiałe i powodują, że się stresuję”- jak zareagowalibyśmy na tego typu odpowiedź? Czy umiemy sobie wyobrazić, że istnieją ludzie, którzy postrzegają muzykę jako beładny zlepek dźwięków?

A. Pilarska, Samoświadomość - fenomen czy przekleństwo świadomości?

Aleksandra Pilarska
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Instytut Psychologii

Samoświadomość - fenomen czy przekleństwo świadomości?

Zagadnienia samoświadomości należą do najbardziej skomplikowanych i prowokujących problemów naukowych. Człowiek jest bowiem jedyną istotą, którą ewolucja wyposażyła w ów złożony aparat, dzięki któremu jest on zdolny do uczynienia własnych przeżyć przedmiotem obserwacji wyższego rzędu oraz do pojęciowego odróżnienia siebie i własnego ciała od wszystkich innych obiektów. Jakkolwiek problemy samoświadomości budzą szerokie zainteresowanie zarówno teoretyków, jak i badaczy różnych dziedzin, pozostają one wciąż terenem ożywionych dyskusji i polemik. Mimo ponad 30 lat badań empirycznych w tym obszarze, owocujących w wiele szczegółowych wyników, podstawowe problemy nie znalazły rozwiązania. Wśród nich, kwestią, która budzi najwięcej kontrowersji pozostaje treść i zakres pojęcia samoświadomości oraz problem jej psychospołecznego funkcjonowania. Niniejszy artykuł jest próbą zarysowania istniejących niejasności i otwartych pytań.

J. Maculewicz, Sekrety pamięci. Pamięć ukryta a skuteczność reklam

Justyna Maculewicz
Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, kierunek Kognitywistyka

Sekrety pamięci. Pamięć ukryta a skuteczność reklam

Celem poniższej pracy jest przedstawienie przebiegu rozwoju podejścia do reklamy.

Przechodząc od początkowych modeli sekwencyjnego przetwarzania informacji oraz teorii perswazji będę starała się ukazać istotną w reklamie rolę pamięci ukrytej.

K. Matuszewska, Komunikacja językowa a zdolność do przypisywania stanów mentalnych...

Katarzyna Matuszewska
Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, biologia człowieka

Komunikacja językowa a zdolność do przypisywania stanów mentalnych w ewolucji Homo sapiens

Po okresie prób wyjaśniania ewolucji poszczególnych własności ludzkiego umysłu oddzielnie, naukowcy próbują szukać powiązań między ścieżkami ich filogenetycznego rozwoju. W pierwszej części artykułu pokrótce zreferuję hipotezy dotyczące powiązań między wykształceniem języka i zdolności do przypisywania stanów mentalnych oraz świadczące na ich rzecz argumenty. W skrócie hipotezy te wyglądają następująco: język poprzedzał powstanie zdolności do mentalizacji, zdolność do mentalizacji poprzedzała wykształcenie języka, rozwój obu cech warunkowany był przez inny wspólny czynnik, ewolucja obu cech była interakcyjna i opierała się na sprzężeniu zwrotnym dodatnim.

W drugiej części przedstawię, w jaki sposób należy odnosić się do tych hipotez w odkrywaniu ewolucyjnej przeszłości człowieka, aby uniknąć błędów często niestety obecnych w pracach badaczy nie mających zakotwiczenia w naukach biologicznych. Zaproponuję także rozpatrzenie ewolucji interesujących nas cech w kontekście mechanizmu konstruowania niszy ekologicznej, który według pewnej grupy ewolucjonistów towarzyszy doborowi naturalnemu w kształtowaniu cech organizmów na drodze ewolucji.

K. Palus, Rola schematów płci w przetwarzaniu informacji

Katarzyna Palus
Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Nauk Społecznych,
Instytut Psychologii

Rola schematów płci w przetwarzaniu informacji

Psychologowie wskazują, iż płeć jest podstawową kategorią pojmowania świata, określającą sposób myślenia o sobie oraz innych [Cross, Markus 2002]. Już we wczesnym okresie życia dzieci rozwijają schematy dziewczynki i chłopca, co wiąże się, po pierwsze z wrodzoną tendencją dzieci do organizowania i klasyfikowania informacji, a po drugie z oddziaływaniami środowiska, które dąży do wyraźnego różnicowania płciowego jednostek [Vasta, Haith, Miller 2001]. Pojęcie schematu, tzn. „struktury poznawczej, sieci skojarzeń, która nadaje spostrzeganiu organizację i kierunek” [Bem 1981, cyt. za: Brannon 2002] zostało zaczerpnięte przez psychologów poznawczo-rozwojowych z teorii przetwarzania informacji dla wyjaśnienia procesu nabywania ról płciowych oraz wpływu płci na poznawcze funkcjonowania jednostki w zakresie takich procesów, jak np. spostrzeganie, formułowanie sądów oraz procesy pamięciowe.

Cross S. E., Markus H. R. 2002, W: B Wojciszke [red.] Kobiety i mężczyźni: odmienne spojrzenia na różnice, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, s. 97- 115.

Vasta R, Haith M, Miller S. 2001, Psychologia dziecka, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.